

Институт по обща и неорганична химия
Българска академия на науките

информационен бюлетин

БРОЙ 34 / 16 МАРТ

На 23.02.2007 год. ИОНХ организира Кръгла маса на тема: „Европейските фондове – основа на нови устойчиви връзки наука – индустрия – общество в областта на материалознанието в България”.

На Кръглата маса присъстваха представители на научната общност от БАН, гости от Министерството на финансите, Министерството на икономиката и енергетиката, представители на неправителствени организации и промишлеността.

За популяризирането на мероприятиято съдействаха две предварителни интервюта излъчени от Националното радио по програма Хоризонт и програма Хр. Ботев.

Водещата дискусиите на Кръглата маса, ст. н.с. II ст. д-р Н. Трендафилова, даде думата за откриване на ст. н.с. I ст. дхн Константин Хаджииванов – Директор на ИОНХ и Координатор на MISSION.

Приветствие на ст. н. с. I ст. дхн Константин Хаджииванов

Уважаеми господа Заместник председатели на Българската академия на науките,

Уважаеми г-н Кмет,

Драги участници в Кръглата маса,

Всички Вие тук сте значително ангажирани личности и затова преди всичко искам да Ви благодаря, че намерихте време и възможности да участвате в тази - надявам се - важна среща.

Специално искам да благодаря на представителите на министерства и организации, които любезно се съгласиха да направят презентации по темата на Кръглата маса, както и на представителите на масмедииите, които се

отзоваха на нашата покана. И не на последно място разбира се, на Европейската комисия, която финансира този форум.

Към какво се стремим с днешната Кръгла маса? Към засилване на ролята на учените в служба на обществото. Има една хубава българска поговорка – Ум царува, ум робува, ум патки пасе. С други думи ние сме съгласни да робуваме - разбира се в добрия смисъл на думата. Наясно сме, че една Кръгла маса не може с магическа пръчка да разреши всички съществуващи проблеми, както и да пречупи закостенели традиции, но дори да имаме няколко конкретни резултата, ще считаме, че сме постигнали целта си. Забележете, че ние не сме егоисти, поканили сме директорите на много сродни научни институти.

Какво е състоянието на връзките между науката и индустрията в областта на неорганичното материалознание?

През последните години, в резултат на обективни фактори, тези връзки значително се редуцираха. От друга страна, развитието на индустрията предполага търсене на висококвалифицирани услуги от науката. Наблюдаваното напоследък слабо оживяване на този процес, по-специално в областта на материалознанието, ни кара да мислим, че не е далеч периодът, когато нашите знания и възможности ще са търсени, както това е на запад. Но не е необходимо да чакаме и да седим със скръстени ръце – ние трябва да сме активни участници в този двустранен процес. И това е една от причините за днешната среща.

На тази Кръгла маса ние се надяваме да сближим позициите си с представители на индустрията. За тази цел трябва ясно да се изразят вижданията и на двете страни.

Какви са най-общо нашите възгледи. Ние имаме както желание, така и готовност да засилим участието си в подобряване на отделни производства. Наред с това обаче трябва ясно да заявим: Ние не сме в състояние да разрешим даден проблем, да речем за 30 000 лева, след като в световен мащаб за разрешаването на същия този проблем са инвестирани милиарди и той още не е решен. Типичен пример са катализаторите за очистване на отпадните газове на МПС.

От друга страна, ние напълно си даваме сметка, че на този етап не можем да искаме от индустрията финансиране на подчертано фундаментални научни разработки, които няма да доведат до повишаване на печалбата на съответното предприятие.

Какво е състоянието на връзките наука - общество?

Тези връзки имат две основни измерения:

1. Подобряване на условията на живот. Тук се включват както вече споменатото взаимодействие с индустрията, така и подобряване на екологичната обстановка в страната – нещо, което макар и да няма директни икономически измерения, е много важно.

2. Разгласяване на труда на нашите учени. Именно, в популяризирането на нашата дейност ние силно изоставаме. Ние трябва активно да търсим контакти с

медиите в България. И то със сериозните медии, а не с тези, за които слуховете за кръстоска между пчела и крава са много по-важни от някое сериозно научно постижение. И нещо което е много важно – ние трябва да се научим да представяме нашата дейност на популярен език.

Какво е положението с науката в страната в момента?

За съжаление, науката е приоритет в държавната политика все още само на думи. Лисабонската стратегия, която България е приела, предвижда разходите за наука постепенно да достигнат през 2010 г. до 3 % от БВП. В момента директната държавна субсидия е под 0.3 %, т.е. разликата е огромна. Липсват реални механизми, например данъчни облекчения, поощряващи участието на индустрията в развитието на науката. България е единствената страна, която няма предвидена присъединителна програма за наука и образование. Въвеждането от 2007 г на ДДС за научна апаратура е тежък удар, който затваря вратите на нашите учени за кандидатстване пред много международни програми.

Все пак ние сме използвали най-различни възможности – Европейски програми, дарения от колеги и фондации, в незначителна част и национални програми – за да оборудваме институтите си с модерна апаратура. В резултат на това, макар и недостатъчно, все пак имаме реални възможности за осъществяване на висококачествени научни и научно-приложни разработки, както ще видите след малко.

Не е тайна, че поради информационния вакуум в част от обществото намират почва национално нихилистични идеи, че българските учени нищо не правят и само искат пари. Да, ние искаме! Но искаме преди всичко **инвестиции** за да можем да поставим нашата наука на равнище, съответстващо на една държава член на ЕС. Това няма да са пари, хвърлени на вятъра, тъй като е добре известно, че инвестициите в науката, макар и в дългосрочен план, са особено доходоносни.

Европейски фондове

На фона, който бе очертан, ярко се откроява една от малкото възможности за развитие на науката в близките години - съвместното наука-индустрия усвояване на Европейски фондове – това е и темата на днешната Кръгла маса. Всички знаете, че мотото на структурните фондове е *общество, построено на знания*.

В контекста на това мото, как най-общо ние виждаме смисъла на тези фондове? В иницирирането на нови, но трайни връзки между науката и индустрията. Фондовете намаляват риска, който отделните предприятия поемат при първоначалните си контакти с научни звена и по този начин ги стимулират за осъществяване на съвместна дейност. Разбира се, след като - и естествено ако - представителите на индустрията се убедят в ползата от научно-приложни разработки, то те ще продължат да ни търсят и след приключването със съответните фондове. В крайна сметка се очаква това да рефлектира положително върху цялото общество.

Програма на Кръглата маса

Надявам се, че всички сте получили програмата на Кръглата маса. Тя включва три основни пункта:

Първо, ще Ви запознаем накратко с нашия институт – традициите и възможностите, които имаме за научни и научно-приложни разработки.

Във втората част, представители на различни министерства и организации ще ни запознаят по-конкретно с отделни фондове и с възможностите за тяхното оползотворяване.

И в третата част, ще проведем обсъждане, на което много разчитаме. Разбира се, предвидили сме и скромен коктейл, тъй като нашият опит показва, че част от най-ползотворните сътрудничества водят началото си именно от такива контакти.

Приветствия

Приветствие от Проф. дбн Наум Якимов - Зам. председател и Главен научен секретар на БАН

За мен е удоволствие да присъствам на Кръглата маса. Причините за това са много и различни. Днес, аз за пръв път се чувствам освободен от притесненията, свързани главно с думата *предприсъединяване*, които всички имахме до Новата 2007 година. България вече е член на ЕС и това до голяма степен предопределя свободата и начина, по който днес това събиране е организирано. Както вече каза г-н Директорът, тази свобода се определя от факта, че вече можем да заговорим за основната цел, многократно подчертавана от Европейската комисия, че в Европа трябва да изградим общество, което се основава на знанието. Навярно всички си спомняте, че в предприсъединителния период на България, интересувайки се повече от това как ще изпълним някои основни изисквания за присъединяването към ЕС, тази цел остана на заден план. Днес обаче е ясно на всички, че построяването на такова общество е една обща цел. Днес и тук ние виждаме едно нещо, което отдавна ни се иска да видим. Стремехът към постигането на тази цел да върви отдолу нагоре, от хората които всъщност ще допринесат за постигането на целта. Това са учените, представителите на индустрията, представителите на местната власт - специално искам да подчертая това, тъй като присъствието на г-н Кмета на община Слатина е също едно знаменателно събитие, което ни казва, че не просто трябва да говорим за връзка с обществото, за връзка с индустрията, но че вече съзнаваме ясно ролята на местната власт. Това е и основната идея на ЕК, регионите да имат най-

съществената роля за реализиране на бъдещото развитие, общините да са част от тази цялостна дейност. Мисля си, че отдавна не съм присъствал на подобно събиране на научната общност, на което присъстват представители на министерствата, и то на министерствата, които за наше удоволствие отдавна са осъзнали необходимостта от укрепване на връзката между науката и индустрията, за да може идеята за иновационната политика да бъде осъществена. Надеждите ни към структурните фондове са големи. В същото време, пречките, които съществуват в момента за реалното ни включване са ясни за повечето от нас. Тук сме, обаче, тези, които ще кажем и на правителството, и на общините, че имаме готовност заедно с тях да осъществим всичко, което е необходимо за да захраним държавата с необходимите проекти за усвояване на фондове. Тя, обаче, ще трябва да осигури правилата и възможностите тези фондове да станат достъпни. Мисля, че всички трябва да сме особено доволни, че с тази среща се осъществява една непрекъснатост в процеса на сближаване между науката, обществото, индустрията и общините, която е започнала с предишните рамкови програми. Не случайно тази среща се организира в рамките на проект от VI рамкова програма и тази непрекъснатост на процеса ще продължи с ясното разбиране, че както учените така и представителите на индустрията и администрацията ще направят всичко възможно да се адаптираме достатъчно бързо и добре към изискванията на ЕС и да можем максимално добре да използваме финансовите лостове и възможности, които той ни предлага. Уверен съм, че всички, които виждам тук, са достатъчно компетентни в областта на темата, на която е посветена Кръглата маса, и че това ще бъде едно добро начало, което ще послужи като добър пример за бъдещи подобни дискусии, завършващи с реални договорености и възможности за създаване на проекти. Благодаря за поканата да присъствам на Кръглата маса и се надявам ролята на гостите, които се канят за да приветстват подобни инициативи, да бъде сведена до това максимално да подкрепят подобни инициативи. Благодаря за всичко, много съм доволен от тази инициатива и се надявам и вярвам, че тя е осъдена на успех.

Приветствие от Инж. Агон Овагимян - кмет на район Слатина

Уважаеми г-н Директор, уважаеми участници на Кръглата маса, чувствам се горд, че съм поканен на това мероприятие, благодаря ви сърдечно за поканата и с най-голямо удоволствие ще участвам в дискусия на такава актуална тема. По стечение на обстоятелствата днес се навършват три месеца откакто поех отговорностите на районен кмет и искам да ви кажа, че докато съм

кмет ще имате пълната ми подкрепа за всичко, с което можем да помогнем. Отворен съм към всякакви инициативи, като в подкрепа на това искам да кажа, че за краткия срок, за който съм кмет, район Слатина участва вече в два европейски проекта с тенденция те да станат четири. Това са проекти по ФАР в социалната сфера, но ще търсим проекти и във всички останали сфери, финансирани от европейските фондове. Проява на лош мениджмънт е да не се усвояват тези средства. Нека ние бъдем добри мениджъри и си сътрудничим ползотворно. В мое лице имате пълна подкрепа. Пожелавам успешна работа на Кръглата маса.

След откриването и приветствията, домакините на Кръглата маса направиха представяне на ИОНХ-БАН и Центъра за многофункционални материали и нови процеси с екологична насоченост. Ст. н. с. I ст. д-хн Елисавета Иванова направи представяне на Института, в което отбеляза традициите на научните изследвания в ИОНХ, перспективите за сътрудничество с

индустрията и за работа по европейски проекти. Ст. н.с. II ст. д-р Велин Николов представи основните цели на Проекта MISSION и резултатите получени през последните две години. Участниците в Кръглата маса разгледаха двете обновени лаборатории в ИОНХ, оборудвани с апаратура със средства по проекта MISSION.

По нататък, работата на Кръглата маса продължи с представяния на експерти от правителствени и неправителствени организации, които изнесоха следните лекции:

1. Лекция от г-жа Гергана Митрева – Представител на Министерството на финансите

ТЕМА: Подготовка на България за участие в Структурните инструменти на ЕС.

2. Лекция от г-н Андрей Лалов – Представител на Министерството на икономиката и енергетиката

ТЕМА: Оперативната програма «Развитие на конкурентноспособността на българската икономика 2007 – 2013» – фактор за икономически растеж.

3. Лекция от инж. В. Манев, консултант във фирма „Вива Асоусийтс“ ООД

ТЕМА: Партньорството Наука – Индустрия – предпоставка за успешни проекти.

Програма на Кръглата маса продължи с обяд на блок маса, където се проведеха оживени дискусии.

Изказвания и Дискусии

Изказвания

1. Проф. дхн дтн Здравко Стойнов (УС-БАН, Директор на Центъра за иновации при БАН и Председател на Общото събрание на БАН)

В изказването си Проф. дхн дтн Здравко Стойнов подчерта, че:

1. Годишният бюджет на БАН е 32 милиона Евро. Собствените приходи на БАН са 26, 28 и 26 милиона лева съответно за последните 3 години. БАН има 38 проекта в НИФ, носещи годишно 500 000 лв (около 2% от бюджета). Целта е процентът да стане 10-15 чрез използване на структурните фондове. 8 от 11-те български Centers of Excellence са в БАН. Доходите от проекти растат – вече има 8 института „милионери“.

2. В САЩ се дават 1200\$ за наука на глава от населението годишно. В Европа – 300 Евро; В България – 6 Евро.

2. Проф. дхн Димитър Цалев в качеството си на член на УС на Съюза по метрология

В изказването си Проф. Димитър Цалев представи целите на Съюза и неговата дейност – семинари, обучения, курсове за преквалификация, национални и международни симпозиуми и конференции. За повече информация чл.-кор. проф. дхн Цалев насочи аудиторията към страницата на съюза – www.smb-bg.org. Като любопитен факт той спомена, че бюджетът на съюза се създава основно от членски внос.

3. Г-жа Ралица Борисова – Младши експерт в Изпълнителната агенция за малки и средни предприятия.

Г-жа Ралица Борисова представи програмата ФАР, по която работи.

- ✓ Програмата има бюджет 700 000 Евро и стартира на 30.11.2007. Проектите са за една година, а бенефициент е МИЕ.
- ✓ Контрол по изпълнение на проектите ще извършва *офиса на Европейската комисия в България*, защото страната ни още няма акредитация.

✓ Целите на програма ФАР са две:

1. Повишаване на конкурентноспособността на българските предприятия и трансфер на технологии към тях.

2. Изграждане на мрежа от центрове за технологичен трансфер (ЦТТ), които да направят възможен трансфера на иновации от ВУЗ-овете и научните институти към индустрията. Всеки център следва да се състои от научна организация и предприятия (частна фирма и т.н.).

✓ Грантовете са между 30 000 и 50 000 Евро на година.

✓ 25% от разходите по проектите ФАР трябва да са собствено финансиране.

✓ Проекти се подават до 09.03.2007. Всички срокове и форми могат да се намерят в страниците на съответните ведомства, например www.sme.gouvernement.bg.

✓ Асоциираните партньори по програмата нямат право да ползват финансиране по нея.

✓ Признават се разходи за: изграждане на ЦТТ, юридически услуги, обзавеждане и оборудване, бази данни, интернет страници и др.

✓ Има поредица изисквания към изпълнителите. Бяха споменати: минимум 5 идеи за трансфер, ЦТТ трябва да функционира поне 3 години след края на проекта, изграждане на поне една база данни и мащабна реклама. Всички изисквания могат да се намерят на съответните страници в интернет.

4. ст.н.с. II ст. д-р Екатерина Жечева (ИОНХ-БАН) по тема „Баланс между фундаментални и приложни изследвания”

В бюджета на ЕС от 54 млрд Евро за научни изследвания има перо от 7 млрд за иновационни и фундаментални изследвания.

В последвалата оживена дискусия взеха участие:

- ⊗ ст.н.с. II ст. д-р Р. Каканаков - Институт по приложна физика, БАН, Пловдив
- ⊗ ст.н.с. II ст. д-р Велин Николов - ИОНХ
- ⊗ ст.н.с. II ст. д-р Николай Щърбов - ЦЛАФОП

- ⊗ инж. Найден Найденов - Съюз на химиците в България
- ⊗ инж. Младен Младенов - ИЕЕС
- ⊗ ст.н.с. II ст. д-р Генчо Данев - ЦЛАФОП
- ⊗ проф. дхн Б. Чорбанов - ИОХЦФ
- ⊗ ст.н.с. II ст. д-р Г. Райчевски - ИФХ
- ⊗ ст.н.с. I ст. дхн С. Раковски - ИК-БАН
- ⊗ проф. дхн Павел Пешев
- ⊗ г-н Андрей Лалов - Министерство на икономиката и енергетиката
- ⊗ и други.

Бяха обсъдени въпроси за несъответствието между технологичното ниво на търсените и предлаганите продукти, за необходимостта от фундаментални изследвания и за начините за тяхното финансиране, за изграждане на доверие между бизнеса и науката, за проблемите, възникващи от появата на псевдо-научни работници.

Директорът на ИОНХ-БАН и координатор на Проекта MISSION, ст.н.с. I ст. дхн К. Хаджииванов благодари на всички участници в Кръглата маса за присъствието, както и за ползотворните дискусии. Благодарни и на всички, помогнали за организирането на Кръглата маса, като се надява че подобни прояви ще бъдат организирани и в бъдеще.

*Главен редактор ст.н.с. II ст. д-р Пламен Стефанов;
редактор Теновева Атанасова.
Материали за публикуване се изпращат на адрес:
genoveva@svr.igic.bas.bg*